

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
prezentate la 21 noiembrie 2017¹

Cauza C-542/16

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag,

Jan-Herik Strobel,

Mona Strobel,

Margareta Nilsson,

Per Nilsson,

Kent Danås,

Dödsboet efter Tommy Jönsson,

Stefan Pramryd,

Stefan Ingemansson,

Lars Persson,

Magnus Persson,

Anne-Charlotte Wickström,

Peter Nilsson,

Ingela Landau,

Thomas Landau,

Britt-Inger Ruth Romare,

Gertrud Andersson,

Eva Andersson,

Rolf Andersson,

Lisa Bergström,

Bo Sörensson,

Christina Sörensson,

Kaj Wirenkook,

Lena Bergquist Johansson,

Agneta Danås,

Hans Eriksson,

Christina Forsberg,

Christina Danielsson,

Per-Olof Danielsson,

Ann-Christin Jönsson,

Åke Jönsson,

Stefan Lindgren,

Daniel Röme,

Ulla Nilsson,

Dödsboet efter Leif Göran Erik Nilsson

împotriva

Dödsboet efter Ingvar Mattsson,

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag

[cerere de decizie preliminară formulată de Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia)]

¹ Limba originală: spaniola.

„Directiva 2002/92/CE – Intermediere de asigurări și de reasigurări – Directiva 2004/39/CE – Consiliere în investiții – Activitate desfășurată de un intermediar de asigurări fără intenția de a încheia un contract de asigurare veritabil – Delimitare între activitățile de intermediere de asigurări și cele de consiliere în investiții – Intermediere și consiliere privind asigurările de viață cu acumulare de capital – Asigurări de viață bazate pe unități de cont («unit-linked»)»

1. Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia) reunește în această trimitere preliminară îndoielile sale cu privire la aplicarea dispozițiilor dreptului Uniunii în două litigii diferite, pe care trebuie să le soluționeze. Deși ambele litigii vizează intermedierea de asigurări, numai în cadrul unuia dintre ele² este pusă în discuție răspunderea civilă aplicabilă atunci când administratorul unei întreprinderi specializate în intermedierea de asigurări își însușește în mod nelegal sumele transferate de clienții săi.

2. Celălalt litigiu³ este mai complex, în cadrul său analizându-se aspecte privind distincția dintre intermedierea de asigurări și cea de produse financiare.

3. Dezvoltarea continuă a piețelor financiare a condus la înmulțirea vehiculelor de investiții, care au apărut și în domeniul asigurărilor de viață tradiționale. Întreprinderile de asigurare oferă o varietate de formule (asigurări de economii, asigurări de viață și de economii, asigurări de viață cu acumulare de capital sau bazate pe unități de cont, printre alte denumiri)⁴, menite să atragă economiile clienților prin combinarea elementului de asigurare clasic cu rentabilitatea mai mult sau mai puțin garantată a produselor financiare. Primele plătite de asigurat sunt investite – în formulele respective – în instrumente financiare de către întreprinderea de asigurare, asiguratul asumându-și riscul evoluției acestei investiții, care, în mod evident, se poate întoarce împotriva sa.

4. Pentru a răspunde la întrebările preliminare adresate în legătură cu al doilea litigiu, Curtea va trebui să stabilească dacă intermediarii de astfel de asigurări intră sub incidența reglementării aplicabile intermedierei de asigurări sau dacă, având în vedere componenta financiară și riscul mai sporit ale acestui tip de produse, precum și caracterul lor fluctuant, activitatea respectivă ar trebui considerată, mai degrabă, intermediere de investiții.

5. Regimul juridic al celor două categorii de intermediere variază, fiind reglementat de directive diferite, care au făcut obiectul unei modificări recente, aplicabilă numai începând cu anul 2018. Cu toate acestea, hotărârea pe care o va pronunța Curtea în această cauză va putea fi utilă pentru interpretarea dispozițiilor aplicabile atât în prezent, cât și începând cu anul 2018 produselor de investiții bazate pe asigurări.

I. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

6. Intermedierea de asigurări este reglementată de Directiva 2002/92/CE⁵, care a fost modificată și reformată prin Directiva (UE) 2016/97⁶.

² Conform numerotării naționale, este vorba despre recursul T 25-16.

³ Conform numerotării naționale, este vorba despre recursul T 2761-15.

⁴ Expresia în limba engleză „unit-linked” este folosită în mod uzual pe piață în ceea ce privește contractele în care asiguratul investește într-o asigurare de viață alegând activele în care se va concretiza investiția sa și al căror titular este întreprinderea de asigurări care le alocă poliței.

⁵ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 9 decembrie 2002 privind intermedierea de asigurări (JO 2003, L 9, p. 3, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 246).

⁶ Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 20 ianuarie 2016 privind distribuția de asigurări (reformare) (JO 2016, L 26, p. 19).

7. Consilierea în investiții este o activitate reglementată de Directiva 2004/39/CE⁷, care a fost abrogată prin Directiva 2014/65/UE⁸.

1. *Directiva 2002/92*

8. În considerentele (8), (9), (14) și (17) se arată că:

„(8) Coordonarea dispozițiilor de drept intern referitoare la cerințele profesionale și înregistrarea persoanelor care abordează și desfășoară activitatea de intermediere de asigurări poate, așadar, să contribuie atât la realizarea pieței unice pentru servicii financiare, cât și la o mai bună protecție a consumatorilor în acest domeniu.

(9) Produsele de asigurări pot fi distribuite de diferite categorii de persoane sau instituții, cum ar fi agenți, brokeri și agenți de asigurări bancare. Egalitatea de tratament între agenți și protecția consumatorului impune ca toate aceste persoane sau instituții să se afle sub incidența prezentei directive.

[...]

(14) Intermediarii de asigurări și reasigurări ar trebui înregistrați la autoritatea competentă din statul membru în care au domiciliul sau sediul central, cu condiția ca aceștia să îndeplinească o serie de cerințe profesionale stricte referitoare la competența, buna reputație, asigurarea de răspundere civilă profesională și capacitatea lor financiară.

[...]

(17) Colaborarea și schimbul de informații între autoritățile competente sunt esențiale pentru a proteja clienții și pentru a garanta soliditatea activităților de asigurare și reasigurare în piața unică.”

9. Articolul 1 alineatul (1), referitor la domeniul de aplicare, prevede:

„Prezenta directivă stabilește norme privind accesul la activitățile de intermediere de asigurări și reasigurări și exercitarea acestora de către persoane fizice și juridice stabilite sau care doresc să se stabilească într-un stat membru.”

10. Conform articolului 2 punctul 3:

„În sensul prezentei directive:

[...]

3. «intermediere de asigurări» înseamnă orice activitate care constă în prezentarea sau propunerea unor contracte de asigurare sau în desfășurarea altor acțiuni pregătitoare în vederea finalizării unor astfel de contracte sau în încheierea unor astfel de contracte sau de contribuție la gestionarea sau derularea unor astfel de contracte, în special în cazul unei solicitări de daune.

7 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului (JO 2004, L 145, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 08, p. 247) (denumită în continuare „Directiva MiFID I”).

8 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind piețele instrumentelor financiare și de modificare a Directivei 2002/92/CE și a Directivei 2011/61/UE (JO 2014, L 173, p. 349, rectificare în JO 2014, L 64, p. 116) (denumită în continuare „Directiva MiFID II”).

Aceste activități nu sunt considerate intermediere de asigurări în cazul în care sunt realizate de o întreprindere de asigurare sau de un angajat al unei întreprinderi de asigurare care acționează sub răspunderea unei întreprinderi de asigurare.

Nu se consideră a fi intermediere de asigurări furnizarea ocazională de informații în contextul unei alte activități profesionale, cu condiția ca scopul activității respective să nu fie acordarea de asistență unui client în vederea încheierii sau derulării unui contract de asigurare, gestionarea, cu titlu profesional, a solicitărilor de daune ale unei întreprinderi de asigurare, precum și compensarea daunelor și evaluarea de către un expert a solicitărilor de daune.”

11. Conform articolului 4 alineatele (3) și (4):

„(3) Intermediarii de asigurări și reasigurări vor deține o asigurare de indemnizație profesională care să acopere întreg teritoriul Comunității sau altă garanție comparabilă pentru răspunderea care decurge din neglijența profesională, în valoare de cel puțin 1 000 000 EUR pentru fiecare solicitare de daune și în valoare globală de 1 500 000 EUR pe an pentru totalitatea solicitărilor de daune, cu excepția cazului în care o astfel de asigurare sau garanție comparabilă le este pusă la dispoziție de o întreprindere de asigurare sau reasigurare sau de altă întreprindere în numele căreia intermediarul de asigurări sau de reasigurări acționează sau este împuternicit să acționeze sau dacă întreprinderea respectivă și-a asumat întreaga răspundere pentru acțiunile intermediarului.

(4) Statele membre adoptă toate măsurile necesare pentru a proteja clienții în cazul incapacității intermediarului de asigurări de a transfera prima întreprinderii de asigurare sau de a transfera suma aferentă despăgubirii sau de a returna prima asiguratului.”

12. Conform articolului 12 alineatele (2) și (3):

„(2) În cazul în care intermediarul de asigurări informează clientul că atunci când îl consiliază se bazează pe o analiză imparțială, acesta este obligat să ofere consultanța după ce a analizat un număr suficient de mare de contracte de asigurare disponibile pe piață, pentru a-i putea recomanda, potrivit unor criterii profesionale, contractul de asigurare care ar răspunde cel mai bine nevoilor clientului.

(3) Înainte de încheierea unui contract de asigurare, intermediarul de asigurări precizează, în special pe baza informațiilor oferite de client, cel puțin cerințele și nevoile clientului respectiv, precum și motivele care au stat la baza consilierii acordate clientului referitor la un anumit produs de asigurare. Aceste detalii sunt ajustate în funcție de complexitatea contractului de asigurare propus.”

2. *Regulamentul (UE) nr. 1286/2014*⁹

13. Conform articolului 1 din regulamentul, scopul acestuia este să prevadă „norme uniforme privind formatul și conținutul documentului cu informații esențiale care este elaborat de creatorii de [produse de investiții individuale structurate și bazate pe asigurări (PRIIP)] și privind prezentarea acestui document cu informații esențiale investitorilor individuali pentru a oferi investitorilor individuali posibilitatea de a înțelege și de a compara caracteristicile esențiale și riscurile PRIIP”.

14. Articolul 4 punctul 2 din regulamentul respectiv prevede că „produs de investiții bazat pe asigurări” înseamnă „un produs de asigurare care are o durată sau o valoare de răscumpărare și a cărui durată sau valoarea de răscumpărare este expusă, parțial sau integral, direct sau indirect, fluctuațiilor pieței”.

⁹ Regulamentul (UE) al Parlamentului European și al Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind documentele cu informații esențiale referitoare la produsele de investiții individuale structurate și bazate pe asigurări (PRIIP) (JO 2014, L 352, p. 1, rectificare în JO 2014, L 358, p. 50). Intrarea în vigoare a acestuia a fost amânată până la 1 ianuarie 2018 prin Regulamentul (UE) 2016/2340 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 decembrie 2016, de modificare a Regulamentului nr. 1286/2014 (JO 2016, L 354, p. 35).

3. Directiva 2016/97

15. Conform considerentului (56):

„Produsele de investiții bazate pe asigurări sunt adesea oferite consumatorilor ca potențiale alternative sau substitute pentru produsele de investiții care fac obiectul Directivei [2014/65]. Pentru a asigura o protecție adecvată a investitorilor și pentru a evita riscul de arbitraj de reglementare, este important ca produsele de investiții bazate pe asigurări să fie supuse nu numai standardelor de conduită profesională definite pentru toate produsele de asigurare, ci și unor standarde specifice care vizează elementul de investiții din cadrul acestor produse. Astfel de standarde specifice ar trebui să includă furnizarea de informații adecvate, cerințe privind adecvarea consultanței și restricții privind remunerarea.”

16. Articolul 2 alineatul (1) punctele 1 și 17 conține următoarele definiții:

„1. «distribuție de asigurări» înseamnă orice activitate care constă în consultanță cu privire la contracte de asigurare, propunerea de astfel de contracte sau desfășurarea altor acțiuni pregătitoare în vederea încheierii unor astfel de contracte, în încheierea unor astfel de contracte sau în asistență pentru gestionarea sau derularea unor astfel de contracte, în special în cazul unei solicitări de despăgubiri, inclusiv furnizarea de informații privind unul sau mai multe contracte de asigurare în conformitate cu criteriile selectate de consumatori pe un site web sau prin alte mijloace de comunicare și alcătuirea unui clasament al produselor de asigurare, inclusiv comparații de preț și de produse, sau o reducere la o primă, în cazul în care consumatorul are posibilitatea de a încheia în mod direct sau indirect un contract de asigurare prin utilizarea unui site web sau a altor mijloace de comunicare;

17. «produs de investiții bazat pe asigurări» înseamnă un produs de asigurare care oferă o valoare la scadență sau de răscumpărare care este expusă, parțial sau integral, direct sau indirect, fluctuațiilor pieței, [...]”

4. Directiva MiFID I

17. Articolul 1 alineatul (1) prevede:

„Prezenta directivă se aplică întreprinderilor de investiții și piețelor reglementate.”

18. Articolul 2 alineatul (1) prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică:

(a) întreprinderilor de asigurări în sensul articolului 1 din Directiva 73/239/CEE sau al articolului 1 din Directiva 2002/83/CE și nici întreprinderilor care exercită activitățile de reasigurare și de retrocedare prevăzute de Directiva 64/225/CEE;

[...]

(c) persoanelor care furnizează servicii de investiții ocazional în cadrul unei activități profesionale, în cazul în care aceasta este reglementată de acte cu putere de lege sau de un cod deontologic care nu exclude furnizarea acestui serviciu;

[...]

- (j) persoanelor care furnizează servicii de consiliere în investiții în cadrul exercitării unei alte activități profesionale care nu este prevăzută în prezenta directivă, cu condiția ca furnizarea acestor servicii de consiliere să nu fie remunerată în mod specific;

[...]"

19. La articolul 4 alineatul (1) figurează următoarele definiții:

„1. «întreprindere de investiții» înseamnă orice persoană juridică a cărei ocupație sau activitate obișnuită constă în furnizarea unuia sau mai multor servicii de investiții terților și în exercitarea uneia sau mai multor activități de investiții cu titlu profesional.

[...]

2. «servicii și activități de investiții» înseamnă orice serviciu și orice activitate enumerate în anexa I secțiunea A și referitoare la orice instrument menționat la secțiunea C din aceeași anexă.

[...]

4. «consiliere în investiții» înseamnă furnizarea de recomandări personalizate unui client, fie la cererea sa, fie la inițiativa unei întreprinderi de investiții, în ceea ce privește una sau mai multe tranzacții cu instrumente financiare.”

5. Directiva MiFID II

20. În considerentul (87) se arată că:

„Investițiile care implică contracte de asigurare sunt deseori puse la dispoziția clienților ca alternative posibile sau substituenți la instrumentele financiare care fac obiectul prezentei directive. Pentru a asigura o protecție solidă clienților de retail și a garanta condiții de concurență echitabile între produse similare, este important ca produsele de investiții bazate pe asigurări să facă obiectul unor cerințe corespunzătoare. Întrucât cerințele privind protecția investitorului din prezenta directivă ar trebui, prin urmare, să fie aplicate în egală măsură investițiilor sub formă de contracte de asigurare, diferențele lor structuri de piață și caracteristici ale produselor demonstrează că este mai potrivit ca cerințele detaliate să fie stabilite în cadrul revizuirii în curs a Directivei [2002/92] decât în prezenta directivă. Viitoarele acte legislative ale Uniunii de reglementare a activităților intermediarilor în asigurări și a societăților de asigurări ar trebui, așadar, să asigure în mod corespunzător instituirea unei abordări coerente de reglementare în ceea ce privește distribuirea diferitor produse financiare care răspund unor nevoi similare ale investitorilor și, prin urmare, implică provocări comparabile legate de protecția acestora. Autoritatea Europeană de Supraveghere (Autoritatea Europeană de Asigurări și Pensii Ocupaționale) («EIOPA»), instituită prin Regulamentul (UE) nr. 1094/2010 al Parlamentului European și al Consiliului (30), și ESMA ar trebui să colaboreze pentru a realiza un nivel de coerență cât mai ridicat în ceea ce privește normele de conduită profesională pentru aceste produse de investiții. Aceste noi cerințe pentru produsele de investiții bazate pe asigurări ar trebui stabilite în Directiva [2002/92].”

21. Articolul 91 din Directiva MiFID II conține modificările aduse Directivei 2002/92. Articolul 2 punctul 3 al doilea paragraf din aceasta din urmă se înlocuiește cu următorul text:

„Cu excepția capitolului IIIA din prezenta directivă, respectivele activități nu sunt considerate intermediere sau distribuție de asigurări în cazul în care sunt realizate de o întreprindere de asigurare sau de un angajat al unei întreprinderi de asigurare care acționează sub răspunderea unei întreprinderi de asigurare.”

22. La articolul 2 din Directiva 2002/92 se adaugă punctul 13, care definește noțiunea „produs de investiții bazat pe asigurări” drept „un produs de asigurare care oferă o valoare de scadență sau de răscumpărare, aceasta fiind expusă, parțial sau integral, direct sau indirect, fluctuațiilor pieței”, cu anumite excepții.

23. În plus, Directiva MiFID II a introdus în Directiva 2002/92 capitolul IIIA, referitor la „Cerințe suplimentare în materie de protecție a consumatorului privind produsele de investiții bazate pe asigurări”. Conform articolului 13a din acest capitol, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„Sub rezerva excepției de la articolul 2 alineatul (3) al doilea paragraf, prezentul capitol prevede cerințe suplimentare pentru activitățile de intermediere de asigurări și vânzările directe realizate de întreprinderile de asigurare atunci când sunt realizate în legătură cu vânzarea de produse de investiții bazate pe asigurări. Aceste activități sunt denumite activități de distribuție de asigurări.”

B. Dreptul suedez

24. Lagen 2005:405 om försäkringsförmedling (Legea 2005:405 privind intermedierea de asigurări) a transpus Directiva 2002/92 în dreptul suedez.

25. În conformitate cu articolul 1 punctul 2 din capitolul 1 din legea respectivă, intermedierea de asigurări reprezintă o activitate profesională care constă în: (1) prezentarea sau propunerea unor contracte de asigurare sau desfășurarea unor acțiuni pregătitoare în vederea încheierii contractelor de asigurare, (2) încheierea de contracte de asigurare în numele unor terți sau (3) contribuția la gestionarea și la derularea contractelor de asigurare¹⁰.

26. Conform articolului 1 din capitolul 2, intermedierea de asigurări, cu anumite excepții care nu sunt relevante în prezenta cauză, se poate desfășura numai cu autorizarea Finansinspektionen (Autoritatea Suedeză de Supraveghere Financiară).

27. Una dintre condițiile impuse pentru obținerea autorizației este că trebuie să existe o asigurare de răspundere civilă profesională, care să acopere orice obligație de a plăti despăgubiri ce poate fi impusă intermediarului de asigurări în cazul în care nu își îndeplinește obligațiile (articolul 5 punctul 4 și articolul 6 punctul 2 din capitolul 2 din Legea 2005:405).

28. Capitolul 5 conține dispoziții privind desfășurarea activității de intermediere de asigurări. Concret, articolul 4 prevede că, în activitatea sa, un intermediar de asigurări trebuie să urmeze cele mai bune practici în materie de intermediere de asigurări și să dea dovadă de diligența cuvenită atunci când acționează în interesul clienților săi. De asemenea, acesta prevede că intermediarul de asigurări trebuie să își adapteze consilierea la obiectivele și la nevoile clientului și să îi recomande soluții adecvate. Intermediarul trebuie să descurajeze clienții (dacă sunt persoane fizice și dacă au în principal scopuri necomerciale) să ia decizii care nu pot fi considerate adecvate în raport cu nevoile lor, cu situația lor economică sau cu alte circumstanțe.

29. În conformitate cu articolul 7 din capitolul 5, un intermediar de asigurări care nu își îndeplinește, în mod deliberat sau din neglijență, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 trebuie să repare prejudiciul patrimonial cauzat unui client printre altele ca urmare a acestei neîndepliniri.

¹⁰ Legea 2005:405 corespunde cu Directiva 2002/92 în ceea ce privește noțiunea „intermediere de asigurări”.

II. Litigiile în fața instanțelor naționale

30. În cele două litigii cu care este sesizată instanța de trimitere, persoanele afectate solicită plata unei despăgubiri întreprinderii Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (denumită în continuare „Länsförsäkringar”), la care anumiți intermediari de asigurări din Suedia dețineau asigurări de răspundere civilă profesională.

1. Cauza T 2761-15, Länsförsäkringar/Moștenirea după Ingvar Mattson

31. Ca parte a unei asigurări de viață cu acumulare de capital, domnul Ingvar Mattsson a investit 500 000 de coroane suedeze într-un certificat de investiții, care era un instrument financiar structurat. Această investiție a avut loc în ianuarie 2010, la recomandarea unui angajat al European Wealth Management Group AB (denumită în continuare „EWMG”), care era o întreprindere înregistrată specializată în intermedierea de asigurări.

32. Domnul Mattson a pierdut întreaga sumă investită și a introdus o plângere împotriva EWMG, care ulterior a intrat în lichidare. Întreprinderea a încheiat cu Länsförsäkringar un contract de asigurare de răspundere civilă profesională, necesar în temeiul Legii 2005:405, care acoperea activitatea desfășurată de aceasta și includea obligația de a plăti despăgubiri, prevăzută la articolul 7 din capitolul 5 din legea respectivă.

33. Domnul Mattsson a introdus o acțiune împotriva Länsförsäkringar și a pretins daune de 500 000 de coroane suedeze, plus dobânzi. Acesta a argumentat că EWMG nu și-a îndeplinit, în mod deliberat sau din neglijență¹¹, obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 4 din capitolul 5 din Legea 2005:405 și că, prin urmare, asigurătoarea era obligată la plata unei despăgubiri, având în vedere că această neîndeplinire constituia un risc asigurat, acoperit de contractul de asigurare de răspundere civilă profesională încheiat între EWMG și Länsförsäkringar.

34. Länsförsäkringar a recunoscut că intermedierea unei asigurări de viață cu acumulare de capital intră în domeniul de aplicare al Legii 2005:405 și, prin urmare, este acoperită de asigurarea de răspundere civilă profesională. Totuși, aceasta a susținut, cu caracter principal, că consilierea acordată de EWMG nu a vizat o asigurare de viață cu acumulare de capital, ci investiția în instrumentul financiar conținut în asigurarea respectivă. Astfel, nu ar fi fost vorba despre o intermediere de asigurări, ci despre o consiliere în materie de investiții în instrumente financiare, care este reglementată de alte norme¹².

35. În opinia Länsförsäkringar, prejudiciul a fost cauzat prin activitatea de consiliere financiară, iar nu de intermedierea unei asigurări de viață cu acumulare de capital. Cu caracter subsidiar, Länsförsäkringar a invocat că EWMG nu a acționat în mod neglijent.

36. Instanța de prim grad a admis acțiunea. În opinia sa, consilierea care face obiectul litigiului era reglementată atât de Legea 2005:405, cât și de Legea privind piața valorilor mobiliare. Totuși, aceasta a constatat de asemenea – făcând referire printre altele la anumite declarații ale Comisiei Europene – că nu s-a urmărit ca normele respective să fie aplicate încrucișat. Având în vedere obiectivul de protecție a consumatorilor și faptul că Autoritatea de Supraveghere Financiară nu pare să fi impus EWMG să dețină o autorizație specială pentru desfășurarea unor activități financiare, instanța de prim grad a considerat că domul Mattsson avea motive să considere că asigurarea de răspundere civilă profesională era aplicabilă.

¹¹ Principala plângere a domnului Mattsson împotriva EWMG a vizat faptul că aceasta nu l-a informat, cu ocazia încheierii asigurării de viață cu acumulare de capital, cu privire la riscurile ridicate inerente certificatelor de investiții sau nu l-a deconsiliat să facă investiția, ci, dimpotrivă, i-a furnizat informații incorecte.

¹² De lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden [Legea (2007:528) privind piața valorilor mobiliare] și de lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter [Legea (2003:862) privind consilierea financiară a consumatorilor].

37. Länsförsäkringar a introdus cale de atac la instanța de apel, care a menținut hotărârea primei instanțe. Aceasta a atacat cu recurs hotărârea respectivă la Högsta domstolen (Curtea Supremă), subliniind că consilierea oferită de EWMG nu a constituit o intermediere de asigurări și că, prin urmare, nu este acoperită de asigurarea de răspundere civilă profesională. Totuși, Länsförsäkringar admite de această dată că EWMG a acționat în mod neglijent.

38. Ingvar Mattsson a decedat, iar succesorii săi s-au opus casării hotărârii instanței de apel.

2. Cauza T 25-16, Jan-Erik Strobel și alții/Länsförsäkringar

39. Întreprinderea de intermediere de asigurări Connecta Fond och Försäkring AB (denumită în continuare „Connecta”), care a fost activă în principal în perioada 2004-2010, a încheiat cu Länsförsäkringar un contract de asigurare de răspundere civilă profesională, necesar în temeiul Legii 2005:405, care acoperea activitatea acesteia și includea obligația de a plăti despăgubiri, prevăzută la articolul 7 din capitolul 5 din legea respectivă.

40. Mai multe persoane au transferat sume către Connecta, pe parcursul mai multor ani, pentru a fi investiți de aceasta în așa-numitul „produs de obligațiuni corporative Connecta”, care urma să fie plasat într-o asigurare de viață cu acumulare de capital. În contrapartidă, persoanele în cauză au primit anumite documente emise de Connecta și de angajatul acesteia, domnul Per Rytterborg, devenit ulterior director general al acesteia. În perioada 2004-2010, Connecta a desfășurat de asemenea o activitate reală de intermediere de asigurări.

41. Ulterior, a reieșit că domul Rytterborg și-a însușit în mod nejustificat sumele transferate de clienții săi. Acesta a fost denunțat la poliție, iar autorizația societății Connecta a fost retrasă. Domnul Rytterborg a decedat în noiembrie 2010. Patrimoniul său, precum și Connecta au fost declarate în stare de insolvență în decembrie 2010.

42. O parte dintre persoanele respective au introdus acțiune împotriva Länsförsäkringar, solicitându-i plata unei despăgubiri în temeiul asigurării de răspundere civilă profesională a Connecta, corespunzătoare sumelor transferate acesteia din urmă cu scopul de a le investi – astfel cum au arătat – în asigurări de viață cu acumulare de capital.

43. Reclamanții au susținut că a existat o intermediere de asigurări și că comportamentul domnului Rytterborg a angajat răspunderea Connecta, în temeiul articolului 7 din capitolul 5 din Legea 2005:405. Prin urmare, asigurătoarea întreprinderii Connecta trebuia să își asume plata despăgubirii corespunzătoare.

44. Länsförsäkringar a susținut printre altele că prejudiciul nu a apărut ca urmare a activității asigurate, întrucât a fost vorba despre produse fictive. Așadar, demersul domnului Rytterborg nu ar constitui o intermediere de asigurări și, prin urmare, nu intra în domeniul de aplicare al Legii 2005:405 și, în consecință, nici nu era acoperit de asigurarea de răspundere civilă profesională.

45. În opinia instanței de prim grad, prejudiciul era acoperit de asigurarea de răspundere civilă profesională, motiv pentru care a admis acțiunea în principal. Aceasta a constatat că reclamanții au intenționat să încheie contracte de asigurare de viață cu acumulare de capital și că, pe fondul comportamentului domnului Rytterborg față de aceștia, au fost îndreptățiți să creadă că era vorba despre o intermediere privind contracte de asigurare reale. Din perspectiva protecției consumatorilor, percepția întemeiată a reclamanților cu privire la intențiile domnului Rytterborg reprezintă un argument puternic pentru a se considera că a fost vorba despre o intermediere de asigurări.

46. Având în vedere că noțiunea „intermediere de asigurări” include actele pregătitoare și că Connecta a desfășurat de asemenea o activitate reală de intermediere de asigurări, instanța de prim grad a considerat că, după cum se desfășuraseră faptele, puteau fi incluse în mod obiectiv în noțiunea de intermediere.

47. În schimb, potrivit instanței de apel, comportamentul în litigiu nu constituia o intermediere de asigurări, astfel încât a anulat hotărârea primei instanțe și a respins acțiunea. Faptul că, atunci când se interpretează dispozițiile legale, trebuie să se ia în considerare obiectivul de protecție a consumatorilor nu presupune că ar trebui să se acorde relevanță percepției subiective a clientului asupra noțiunii de intermediere de asigurări. În mod obiectiv – indiferent de percepția consumatorului –, nu a existat o intermediere de asigurări. În consecință, cererea formulată nu era acoperită de asigurarea de răspundere civilă profesională.

48. Persoanele prejudiciate au declarat recurs la Högsta domstolen (Curtea Supremă). Potrivit acestora, faptele constituie un risc asigurat, acoperit de asigurarea de răspundere civilă profesională. Acestea susțin printre altele că comportamentul domnului Rytterborg constituia o intermediere de asigurări, întrucât era strâns legat de activitatea propriu-zisă, autorizată, desfășurată de Connecta.

III. Întrebările preliminare

49. Ca urmare a controversei juridice din cele două litigii, Högsta domstolen (Curtea Supremă) solicită Curții să răspundă la următoarele întrebări preliminare:

„T 25-16

- 1 a) [Directiva 2002/92] se aplică unei activități a unui intermediar de asigurări în care acesta nu a avut nicio intenție de a încheia un contract de asigurare real? Este relevant dacă lipsa unei asemenea intenții a existat încă dinaintea începerii activității sau a apărut abia ulterior?
- 1 b) În situația avută în vedere la întrebarea 1 a), este relevant dacă intermediarul a desfășurat de asemenea activitatea propriu-zisă de intermediere de asigurări în paralel cu activitatea fictivă?
- 1 c) De asemenea, în situația avută în vedere la întrebarea 1 a), este relevant faptul că, la prima vedere, clientul a perceput activitatea ca făcând parte din activitățile pregătitoare pentru încheierea unui contract de asigurare? Are vreo relevanță percepția clientului, fie aceasta fondată sau nefondată, cu privire la faptul dacă era vorba despre o activitate de intermediere de asigurări?

T 2761-15

- 2 a) [Directiva 2002/92] se aplică în cazul consilierii, economice sau de altă natură, oferite în legătură cu intermedierea de asigurări, dar care, ca atare, nu vizează semnarea efectivă sau continuarea unui contract de asigurare? În această privință, ce soluție trebuie reținută în special în ceea ce privește consilierea privind plasarea de capital în contextul asigurării cu acumulare de capital?
- 2 b) Serviciilor de consiliere, cum ar fi cele menționate la întrebarea 2 a), atunci când, prin definiție, constituie consiliere în investiții în temeiul [Directivei 2004/39], li se aplică de asemenea dispozițiile acestei directive[, pe lângă cele ale Directivei 2002/92/CE] sau în exclusivitate dispozițiile [Directivei 2004/39]? În cazul în care li se aplică de asemenea [Directiva 2004/39], un regim are prioritate față de celălalt?”

50. Patru grupuri de recurenți au formulat observații scrise numai cu privire la întrebările privind cauza Strobel și alții/Länsförsäkringar, în timp ce observațiile prezentate de Länsförsäkringar, de guvernele suedez și ceh și de Comisie au vizat ambele cauze.

51. Şedinţa s-a desfăşurat la 14 septembrie 2017. Au prezentat observaţii orale Länsförsäkringar, guvernul suedez, guvernul ceh şi Comisia.

IV. Analiza întrebărilor preliminare

52. Întrebările formulate de instanţa de trimitere pot fi reduse la două probleme privind interpretarea articolului 2 punctul 3 din Directiva 2002/92, bine delimitate şi diferite ca grad de dificultate. Prima poate primi un răspuns succint, în timp ce a doua necesită o analiză mai exhaustivă, având în vedere complexitatea sa.

A. Prima întrebare preliminară: aplicarea Directivei 2002/92 în ceea ce priveşte activităţile de intermediere de contracte de asigurare încheiate cu intenţie frauduloasă

53. Prin intermediul întrebărilor preliminare formulate în cauza T 25/16, instanţa de trimitere solicită să se stabilească dacă activitatea de intermediere de asigurări, definită la articolul 2 punctul 3 din Directiva 2002/92, include activităţile unui intermediar care, atunci când a prestat servicii pentru anumiţi clienţi inclusiv acte pregătitoare în vederea încheierii unor contracte de asigurare cu aceştia, avea, în realitate, intenţia să îi înşele şi să îşi însuşească în mod nelegal banii lor.

54. Instanţa de trimitere doreşte să ştie dacă sunt relevante, în acest scop, momentul intervenirii intenţiei frauduloase a intermediarului, faptul că acesta a desfăşurat activităţi de intermediere legală pentru alţi clienţi şi percepţia clientului asupra activităţii frauduloase de intermediere.

55. Länsförsäkringar este în favoarea unei interpretări subiective a noţiunii „intermediere de asigurări” prevăzute la articolul 2 punctul 3 din Directiva 2002/92: nu există intermediere dacă presupusul intermediar nu a avut intenţia să încheie un contract de asigurare veritabil. În opinia sa, activităţile infracţionale care se aseamănă unei intermediere de asigurări nu pot fi încadrate în această noţiune, iar problema reparării prejudiciilor suferite de clienţi ar trebui soluţionată în conformitate cu normele în materia răspunderii civile delictuale, iar nu cu cele aplicabile activităţilor care constau în prestarea de servicii de asigurare.

56. În acest sens, Länsförsäkringar consideră că este irelevant momentul la care ar interveni intenţia infracţională a intermediarului, fie de la începutul relaţiei sale cu clientul, fie ulterior, în cursul activităţilor pregătitoare pentru încheierea contractului de asigurări. Odată ce a intervenit intenţia frauduloasă, cea de a încheia contractul de asigurări dispăre, astfel încât nu ar mai fi vorba despre o activitate de intermediere reglementată de Directiva 2002/92. De asemenea, este irelevant faptul că intermediarul ar desfăşura în mod simultan alte activităţi licite de intermediere de asigurări, deoarece este ilogic ca acestea să transforme comportamentele frauduloase în activităţi licite.

57. Dimpotrivă, cele patru grupuri de recurenţi din acest litigiu, guvernul ceh şi Comisia propun o interpretare obiectivă a noţiunii respective. Potrivit acestora, în domeniul de aplicare al Directivei 2002/92 intră orice activitate pregătitoare desfăşurată în vederea încheierii unor contracte de asigurare, indiferent de intenţia subiectivă a intermediarului.

58. Împărtăşim această din urmă teză, deoarece considerăm că se impune o interpretare obiectivă a noţiunii de intermediere de asigurări. Această apreciere nu poate fi bazată pe intenţiile sau pe percepţia persoanelor fizice care acţionează în calitate de angajaţi sau de directori ai unei întreprinderi care desfăşoară în mod public activităţi de intermediere de asigurări. Dacă s-ar avea în vedere astfel de factori subiectivi, s-ar crea impredictibilitate în ceea ce priveşte aplicarea normelor, ceea ce este contrar cerinţelor impuse de principiul securităţii juridice.

59. Dintre criteriile hermeneutice aplicabile pentru clarificarea caracteristicilor intermedierei de asigurări, primul este cel literal. Conform articolului 2 punctul 3 din Directiva 2002/92, „intermediere de asigurări” înseamnă „orice activitate care constă în prezentarea sau propunerea unor contracte de asigurare sau în desfășurarea altor acțiuni pregătitoare în vederea finalizării unor astfel de contracte [...]”.

60. Definiția se axează pe activitate, iar nu pe intențiile subiective ale persoanelor care o desfășoară. Este suficient ca o întreprindere care are ca obiect de activitate intermedierea de asigurări (și care este autorizată în acest scop de administrație) să ofere clienților serviciile sale profesionale pentru a se prezuma că acționează în această calitate, clienții respectivi putând să aibă încredere că aceasta va desfășura în mod efectiv acțiuni pregătitoare în vederea încheierii unui contract de asigurări. Printre acestea figurează, în mod evident, activitățile pregătitoare pentru încheierea contractului respectiv¹³.

61. Astfel cum arată instanța de trimitere, toate probele indică faptul că Connecta se prezenta drept ceea ce era, o întreprindere specializată în intermedierea de asigurări, care era înregistrată și își desfășura activitatea în mod legal în Suedia începând cu anul 2004. Ea este cea care oferea clienților servicii de intermediere, astfel încât este irelevant dacă unul sau unii dintre angajații săi (sau inclusiv directorul executiv)¹⁴ au profitat de activitățile specifice de intermediere pentru a premedita și a săvârși o fraudă în defavoarea clienților, însușindu-și fondurile acestora.

62. Interpretarea sistematică a Directivei 2002/92 conduce la același rezultat. Articolul 4 alineatul (4) din aceasta („statele membre adoptă toate măsurile necesare pentru a proteja clienții în cazul incapacității intermediarului de asigurări de a transfera prima întreprinderii de asigurare”) include în intermedierea de asigurări situațiile în care intermediarii nu transferă primele întreprinderilor de asigurare, ceea ce se întâmplă în cazurile de fraudă, precum cea săvârșită de Connecta.

63. Interpretarea teleologică a Directivei 2002/92 justifică de asemenea o abordare obiectivă a activității de intermediere de asigurări. Scopul armonizării efectuate de această directivă este de a favoriza protecția consumatorilor de asigurări, astfel cum reiese în mod explicit din considerentele (7), (8) și (17) ale acesteia¹⁵. O interpretare subiectivă a noțiunii de intermediere de asigurări, conform căreia aceasta ar depinde de voința intermediarului, ar determina o reducere a garanțiilor prevăzute de Directiva 2002/92 în favoarea consumatorilor de asigurări.

64. Astfel cum a arătat Comisia în observațiile sale, dacă activitatea de intermediere ar depinde de voința intermediarului, acesta, în mod paradoxal, ar putea invoca intenția sa frauduloasă tocmai pentru a ieși din cadrul de aplicare al Directivei 2002/94 și pentru a evita responsabilitățile impuse de aceasta.

65. Prin urmare, este suficient ca activitățile întreprinderii de intermediere să fie prezentate clienților, în mod obiectiv, drept activități pregătitoare în vederea încheierii unui contract de asigurare. Din nou, este irelevantă intenția angajatului (sau a directorului) întreprinderii care a intervenit în activitățile respective, indiferent dacă acesta dorea realmente să acționeze în conformitate cu obligațiile sale sau dacă a profitat de ocazie pentru a fraudă clientul. Este de asemenea irelevant dacă intențiile sale ascunse existau de la începutul relației cu clientul sau au intervenit în cursul activităților pregătitoare privind contractul ulterior.

13 Nu este obligatoriu să se încheie un contract în urma activităților pregătitoare, deoarece nu toate intermediările se concretizează neapărat într-un contract de asigurare ulterior.

14 Părțile din litigiul principal arată că Connecta, membru al asociației suedeze de intermediari de asigurări, vindea asigurări de viață cu acumulare de capital pe care le promova pe pagina sa web și în cadrul reuniunilor informative (organizate de domnul Rytteborg și de alți angajați ai acestei întreprinderi) cu persoane majore, cărora le prezenta avantajele asigurărilor respective; multe dintre persoanele care au încheiat contracte de asigurare erau deja clienți ai Connecta.

15 A se vedea Hotărârea din 17 octombrie 2013, EEAE și alții (C-555/11, EU:C:2013:668, punctele 27 și 30).

66. Răspunderea întreprinderii de intermediere se extinde la prejudiciile cauzate de angajații sau de directorii săi dacă aceștia acționează ca reprezentanți ai acesteia în raporturile cu terții și dacă există o legătură între fapta ilicită pe care au săvârșit-o și activitatea specifică a întreprinderii. În opinia noastră, în speță se regăsesc ambii factori, deoarece însușirea fondurilor de către directorul care și-a depășit limitele atribuțiilor a avut loc în contextul sarcinii de intermediere ce revenea persoanei care se prezenta în fața clienților ca fiind reprezentant al întreprinderii, căreia, sub această condiție, i se transferau fondurile respective.

67. Având în vedere interpretarea noțiunii de intermediere de asigurări pe care o propunem, nici percepția clientului nu mai este relevantă pentru a stabili dacă lucrările pregătitoare privind un contract de asigurare pot sau nu pot fi calificate drept activitate de intermediere. Inclusiv Länsförsäkringar admite acest lucru, argumentând că, în caz contrar, o fraudă complexă și bine premeditată ar putea fi percepută de consumator ca fiind o intermediere reală, în timp ce o fraudă minoră și mai puțin sofisticată nu ar fi percepută astfel, deoarece intenția frauduloasă ar fi evidentă. Acest argument ne pare logic, însă, în opinia noastră, este incompatibil cu faptul ca aceeași întreprindere să considere că intenția intermediarului este decisivă pentru a stabili dacă există sau nu există intermediere de asigurări.

68. Prin urmare, articolul 2 punctul 3 din Directiva 2002/92 include activitățile unui intermediar care desfășoară activități pregătitoare pentru diverși clienți în vederea încheierii unor contracte de asigurare, indiferent dacă acesta acționează cu sau fără intenție frauduloasă și oricare ar fi percepția clienților cu privire la activitățile sale. Posibila răspundere a întreprinderilor de intermediere în contextul desfășurării acestor activități, în caz de culpă profesională, trebuie să fie acoperită de asigurările de răspundere civilă ale acestora.

B. A doua întrebare preliminară: intermedierea de asigurări de viață cu acumulare de capital – intermediere de asigurări sau intermediere financiară?

69. În litigiul T 2761-15, după ce a beneficiat de consiliere din partea întreprinderii EWMG, domnul Mattsson a încheiat un contract de asigurare de viață cu acumulare de capital, care este o combinație între un contract de asigurare de viață și o investiție într-un instrument financiar structurat.

70. Având în vedere această situație de fapt (și faptele ulterioare, care au culminat cu pierderea sumei investite), instanța de trimitere solicită Curții să stabilească dacă consilierea oferită de EWMG trebuie calificată drept intermediere de asigurări inclusă în domeniul de aplicare al Directivei 2002/92 sau dacă, dimpotrivă, trebuie calificată drept consiliere în investiții, reglementată de Directiva MiFID I. Instanța de trimitere face referire de asemenea la posibilitatea aplicării cumulative a celor două directive.

71. Înainte de a propune un răspuns la această întrebare complexă, considerăm că se impune o apreciere introductivă, precum și analizarea caracteristicilor și a legislației aplicabile în materia asigurărilor de viață cu acumulare de capital.

1. Considerații introductive

72. Revine instanței de trimitere sarcina de a califica consilierea furnizată în această cauză și de a clarifica natura exactă a raportului contractual dintre EWMG și domnul Mattsson. Acesta ar putea viza fie o asigurare de viață legată de un produs de investiții, fie un simplu instrument financiar, separat de asigurare. În acest din urmă caz, EWMG nu ar fi desfășurat o activitate de intermediere de asigurări, ci una de consiliere în investiții (pentru care, astfel cum reiese din înscrisurile din dosar, nu deținea autorizația obligatorie emisă de Autoritatea de Supraveghere Financiară).

73. În opinia guvernului suedez și a Länsförsäkringar, domnul Mattsson a achiziționat un produs financiar complex, sub acoperirea unei asigurări de viață, motiv pentru care acestea propun aplicarea Directivei MiFID I. Dimpotrivă, Comisia și guvernul ceh consideră că este vorba despre un contract de asigurare de viață cu o componentă de investiții, reglementat de Directiva 2002/92.

74. Mai multe elemente furnizate de instanța de trimitere par să indice că produsul contractat de domnul Mattsson, cu intermedierea EWMG, era o asigurare de viață cu depozit, cu alte cuvinte un tip de contract de asigurare bazat pe unități de cont sau legat de fonduri de investiții, cunoscut sub denumirea „unit-linked” și frecvent în multe state membre.

75. Dacă acest aspect se confirmă, ne-am afla în prezența unui tip de contract care poate fi inclus în cadrul asigurării (și care, prin urmare, poate fi încadrat în intermedierea de asigurări). Curtea a făcut referire la acesta, statuând că „contractele denumite «unit-linked», «pe unități de cont» sau «legate de fondurile de investiții», [...] [fac] parte din clasa asigurărilor de viață, [...] astfel cum rezultă expres din cuprinsul punctului III din anexa I la Directiva «asigurarea de viață» coroborat cu articolul 2 punctul 1 litera (a) din această directivă”¹⁶. Contractul analizat în hotărârea respectivă avea caracteristici asemănătoare cu cele ale contractului în litigiu¹⁷.

76. Prin urmare, vom pleca de la această premisă, sub rezerva că, astfel cum am menționat, instanța de trimitere *a quo* este singura în măsură să se pronunțe în deplină cunoștință de cauză cu privire la natura contractului care face obiectul litigiului.

77. În acest punct, trebuie să facem o precizare suplimentară, în cazul în care ar putea fi utilă instanței de trimitere. Întreprinderea EMWG și angajatul care l-a consiliat pe domnul Mattsson erau intermediari de asigurări, autorizați de autoritățile suedeze doar pentru activități de asigurare, nu și de intermediere financiară. Dacă așa-zisul contract de asigurare de viață cu acumulare de capital pe care domnul Mattsson a fost sfătuit să îl semneze era, în realitate, un simplu instrument financiar structurat (cu alte cuvinte dacă întreprinderea și angajatul au acționat în calitate de intermediari financiari reali), aceștia au încălcat, în detrimentul clientului, legislația care circumscrie activitatea lor domeniului asigurărilor. În temeiul acestei culpe grave privind exercitarea profesiei, clienții prejudiciați ar avea posibilitatea să solicite repararea prejudiciilor cauzate. Având în vedere că persoanele responsabile nu pot fi trase la răspundere (în această cauză, ca urmare a intrării în faliment a EMWG), asigurarea obligatorie de răspundere civilă profesională¹⁸ a întreprinderii ar trebui, în principiu, să acopere prejudiciul.

2. Evoluția regimului juridic al contractelor de asigurare de viață bazate pe unități de cont („unit-linked”) în dreptul Uniunii

78. Aceste contracte reprezintă un tip de asigurări de viață, larg răspândit sub protecția globalizării financiare. Ele sunt diferite de asigurările de viață *tradiționale* din perspectiva asumării riscului, ceea ce le face mult mai „periculoase” pentru consumatori¹⁹.

16 Hotărârea din 1 martie 2012, González Alonso (C-166/11, EU:C:2012:119, punctul 29). Directiva „asigurarea de viață” menționată în hotărâre este Directiva 2002/83/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 noiembrie 2002 privind asigurarea de viață (JO 2002, L 345, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 192).

17 Concret, conținea „[...] o asigurare de viață în schimbul plății lunare a primelor destinate investirii în instrumente cu venit fix și cu venit variabil, precum și în produse financiare, al căror risc financiar este suportat de asigurat [...]” [Hotărârea din 1 martie 2012, González Alonso (C-166/11, EU:C:2012:119, punctul 28)].

18 Reiterăm că articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2002/92 prevede că asigurarea trebuie să acopere răspunderea civilă a intermediarului, care decurge din neglijența sa profesională.

19 Poate părea nefiresc că, în aceste contracte, asiguratul însuși este cel care își asumă riscurile financiare, însă așa funcționează lucrurile. Produsele de investiții bazate pe asigurări pot ajunge, în realitate, foarte puțin „sigure”, în cazul în care acest adjectiv este perceput cu semnificația lui obișnuită de certe, indiscutabile sau nerisicante.

79. În cazul asigurărilor de viață *tradiționale*, asigurătorul primește primele și le investește pe cont propriu și pe riscul său, oferind asiguratului un nivel de rentabilitate minim, calculat în mod tehnic. Dimpotrivă, în cazul asigurărilor de viață bazate pe unități de cont, prima plătită este investită de asigurător în valori mobiliare sau în fonduri alese chiar de asigurat, care își asumă riscul evoluției lor (profitul fluctuează, deoarece va depinde de valoarea activelor care fac obiectul investiției la momentul perceperii prestației).

80. Este necesar ca acest tip de asigurare să includă un produs hibrid format dintr-o componentă de investiție și o componentă de asigurare de viață, deoarece, dacă ar presupune doar o investiție financiară, nu ar reprezenta un contract de asigurare veritabil²⁰.

81. Înmulțirea acestor asigurări de viață bazate pe unități de cont se poate datora printre altele faptului că, prin intermediul lor, asigurații beneficiază de un tratament fiscal mai favorabil pentru investiții (astfel cum pare să se întâmple în Suedia, conform informațiilor furnizate de guvernul suedez). În plus, băncile intervin tot mai mult în activitățile de asigurare, iar întreprinderile de asigurare sunt în căutarea unor oportunități de investiție mai bune pentru capitalurile pe care le atrag.

82. În ceea ce privește asigurările de viață legate de investiții, sarcina intermediarilor de asigurări este foarte importantă în raport cu clienții obișnuiți, care nu au cunoștințe financiare specializate și care pot să nu conștientizeze riscurile și nici costurile pe care și le asumă prin încheierea contractului de asigurare. Atât ca urmare a consecințelor negative ale rezilierii, cât și a costului mai mare al produselor, o consiliere necorespunzătoare poate determina clienții respectivi să plătească mai multe comisioane și să rămână cu produse la care nu pot renunța decât dacă achită o penalitate²¹.

83. Având în vedere că aceste riscuri pentru consumatori nu au fost percepute în întreaga lor amploare decât după declanșarea crizei financiare din anul 2008, Directiva 2002/92 nu conținea dispoziții specifice privind intermedierea vânzării unor produse complexe de asigurare de viață cu componente de investiții. Asigurările de viață cu acumulare de capital erau comercializate în conformitate cu dispozițiile generale aplicabile intermedierei privind vânzarea tuturor produselor de asigurare, în pofida faptului că prezentau un risc mai mare pentru asigurații neprofesioniști. Nici în Directiva MiFID I nu au fost incluse dispoziții speciale cu privire la acestea.

84. Dimpotrivă, Directiva MiFID II, al cărei termen de transpunere în sistemele de drept național a expirat la 3 iulie 2017 și care va produce efecte începând cu 3 ianuarie 2018, a reglementat în special contractele de asigurare legate de investiții. Concret, prevederile acesteia făceau trimitere la modificarea Directivei 2002/92, în curs de efectuare la momentul respectiv.

85. Articolul 91 din Directiva MiFID II s-a limitat la modificarea Directivei 2002/92 pentru a include la articolul 2 punctul 13 din aceasta noțiunea „produs de investiții bazat pe asigurări”²² și pentru a adăuga un nou capitol IIIA, în care stabilește cerințele suplimentare privind protecția consumatorilor, care trebuie respectate atât în contextul activităților de intermediere, cât și în cel al vânzării directe (efectuate de întreprinderile de asigurare) a produselor respective²³.

20 Hotărârea Tribunal Supremo spaniol din 12 ianuarie 2015 (ES:TS:2015:254) a anulat, pentru vicii de consimțământ, două contracte de asigurare de viață „unit-linked multiestrategia” ale asigurătorului C., comercializate de agențiile băncii S., în calitate de intermediar de asigurări. În cauza respectivă, întreaga primă plătită a fost investită într-un coș de fonduri gestionate de o întreprindere de investiții deținută în totalitate de grupul condus de bancă. Valoarea fondurilor s-a redus ca urmare a așa-numitului „caz Madoff” și asigurații și-au pierdut investiția (banca le-a oferit compensații în acțiuni preferențiale). Banca S. a oferit un produs în care banii clientului erau alocați unor fonduri de investiții ale unei societăți care aparținea băncii înseși, care, din motive fiscale, a încheiat un acord cu asigurătorul C. pentru efectuarea investiției prin intermediul asigurării de viață „unit-linked”.

21 În anul 2012, Comisia a estimat la maximum 1,1 miliarde de euro posibilele prejudicii aduse consumatorilor de pe întreg teritoriul Uniunii prin vânzarea produselor necorespunzătoare de asigurare de viață legate de fonduri de investiții. A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei, Sinteză evaluării impactului, care însoțește documentul Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind intermedierea de asigurări, SWD (2012) 192 final, de 3 iulie 2012, p. 4.

22 A se vedea reproducerea sa la punctul 22. Acesta exclude în mod expres din definiția produselor respective asigurările generale, asigurările de viață tradiționale fără componentă financiară, regimurile de pensii ocupaționale și produsele de pensii individuale.

23 A se vedea punctul 23 din prezentele concluzii.

86. Ulterior adoptării Directivei MiFID II, Regulamentul nr. 1286/2014²⁴ defineşte noţiunea „produs de investiţii bazat pe asigurări” drept „un produs de asigurare care are o durată sau o valoare de răscumpărare şi a cărui durată sau valoarea de răscumpărare este expusă, parţial sau integral, direct sau indirect, fluctuaţiilor pieţei”. Contractele de asigurare de viaţă cu acumulare de capital sunt incluse în această noţiune, iar articolul 2 prevede că regulamentul respectiv este aplicabil creatorilor de astfel de produse, precum şi persoanelor care le vând sau care oferă consultanţă cu privire la ele.

87. Reglementarea contractelor de asigurare cu acumulare de capital a fost finalizată prin Directiva 2016/97, care reformează şi abrogă Directiva 2002/92. Considerentul (56)²⁵ al acesteia reia obligaţiile prevăzute de Directiva MiFID II şi subliniază că produsele de investiţii bazate pe asigurări²⁶ trebuie să fie supuse nu numai standardelor de conduită profesională definite pentru toate produsele de asigurare, ci şi unor „standarde specifice [privind] furnizarea de informaţii adecvate, cerinţe privind adecvarea consultanţei şi restricţii privind remunerarea”.

88. Directiva 2016/97 stabileşte cerinţele suplimentare care trebuie îndeplinite de intermediarii de asigurări şi de întreprinderile de asigurare în ceea ce priveşte produsele de investiţii bazate pe asigurări. Acestea vizează în special prevenirea conflictelor de interese şi gestionarea lor (articolele 27 şi 28), informarea consumatorilor (articolul 29), şi „evaluarea caracterului adecvat şi corespunzător şi raportarea către consumatori” (articolul 30).

89. Acest *iter* legislativ complex relevă intenţia legiuitorului de a supune comercializarea prin intermediari a contractelor de asigurare cu acumulare de capital normelor aplicabile distribuţiei de asigurări şi activităţii de asigurare.

90. Această opţiune legislativă a fost însoţită de stabilirea unor standarde de protecţie a consumatorilor similare, însă nu identice, cu cele pe care Directiva MiFID II le impune întreprinderilor care comercializează instrumente financiare, ceea ce este logic, deoarece, în realitate, acestea sunt contracte hibride care combină o asigurare de viaţă cu un produs financiar.

91. Alternativa respinsă de legiuitorul Uniunii a fost, aşadar, aplicarea în cazul acestor operaţiuni a aceluiaşi condiţii precum cele impuse întreprinderilor de intermediere financiară care operează sub regimul Directivei MiFID II.

92. Acest argument elimină de asemenea posibilitatea de a supune în mod cumulativ intermedierea de asigurări de viaţă cu acumulare de capital atât regimului Directivei 2016/97, cât şi celui al Directivei MiFID II. Aplicarea lor simultană în ceea ce priveşte activitatea respectivă nu este prevăzută de nicio dispoziţie a acestora.

3. Răspunsul la întrebarea preliminară

93. Dacă situaţia de fapt din litigiul principal ar fi avut loc în anul 2018, apreciem că ar fi fost aplicabile Directiva 2016/97 şi dispoziţiile sale în materia intermedierei sau a distribuţiei de produse de investiţii bazate pe asigurări, categorie în care este inclus, cu rezervele menţionate anterior, un contract precum cel încheiat de domnul Mattsson²⁷.

²⁴ Este cunoscut în mod obişnuit drept „Regulamentul PRIIP” (acronimul englez pentru *Packaged Retail and Insurance-based Investment Products*).

²⁵ A se vedea reproducerea sa la punctul 15. Directiva 2016/97 se referă la distribuţia asigurărilor, iar nu la intermediere, deoarece aceasta include, pe lângă intermediere, şi alte modalităţi suplimentare de distribuţie legate de noile tehnologii.

²⁶ Noţiunea „produs de investiţii bazat pe asigurări” este definită la articolul 2 alineatul 1 punctul 17 din directivă, preluându-se literal termenii introduşi de Directiva MiFID II în Directiva 2002/92, precum şi excluderile prevăzute de aceasta.

²⁷ La punctul 3.3 din observaţiile sale scrise, Länsförsäkringar pare să împărtăşească de asemenea această opinie. Aceasta admite că, în lumina definiţiei prevăzute de Directiva 2016/97, dispoziţiile privind produsele de investiţii bazate pe asigurări ar fi fost aplicabile în prezenta cauză dacă, în loc de Directiva 2002/92, ar fi fost în vigoare Directiva 2016/97.

94. Contractul respectiv a fost însă încheiat în anul 2010, motiv pentru care instanța de trimitere solicită Curții să clarifice dacă o intermediere care are ca scop încheierea unei asigurări de viață cu acumulare de capital este supusă, aşadar, Directivei 2002/92, Directivei MiFID I sau dacă sunt aplicabile ambele regimuri juridice.

95. Vom pleca de la premisa (din nou, cu avertismentul deja menționat) că, având în vedere caracteristicile sale, obiectul contractului era reprezentat de o asigurare de viață cu acumulare de capital bazată pe unități de cont („unit-linked”) sau de un tip de contract foarte asemănător cu aceasta. Dacă se confirmă acest lucru, intermedierea pentru încheierea sa este reglementată exclusiv de Directiva 2002/92, ceea ce împiedică aplicarea Directivei MiFID I.

96. Asemenea tuturor părților, considerăm că nu este posibilă aplicarea simultană a regimurilor Directivei 2002/92 și Directivei MiFID I în ceea ce privește un intermediar de asigurări, deoarece acestea vizează controlul unor activități distincte, cu grade de risc diferite²⁸.

97. Neîncluderea în Directiva MiFID II a produselor de investiții bazate pe asigurări și reglementarea lor în Directiva 2016/97 confirmă, în opinia noastră, faptul că opțiunea legiuitorului – explicită în prezent, implicită în trecut – a fost de a supune intermediarii de asigurări cu acumulare de capital exclusiv regimului juridic al directivelor în materia intermediarii de asigurări. În acest sens, trebuie să respingem teza guvernului suedez susținută în ședință, potrivit căreia într-un contract de asigurare de viață cu acumulare de capital ar exista, în realitate, două activități distincte de consiliere, una (în asigurări) reglementată de Directiva 2002/92 și cealaltă (în investiții) de Directiva MiFID I. O asigurare de viață cu acumulare de capital reprezintă un tot unitar, iar regimul juridic aplicabil intermediarii acestui tip de contracte era doar cel al Directivei 2002/92.

98. Trebuie menționat că nu există niciun impediment – astfel cum arată guvernul suedez în observațiile sale – pentru ca un intermediar să acționeze sub un „dublu standard” și să respecte atât cerințele prevăzute de Directiva 2002/92, în calitate de intermediar de asigurări, cât și prevederile Directivei MiFID I. În acest caz, răspunderea sa civilă profesională este asigurată de două ori, activându-se în funcție de aspectul dacă intervine în operațiuni privind intermedierea de asigurări sau consilierea în investiții, astfel cum reiese din articolul 8 din Directiva 2006/49/CE²⁹. Totuși, această situație nu se regăsește în speță.

99. În opinia noastră, există mai multe argumente în favoarea soluției pe care o propunem. În primul rând, articolul 2 punctul 3 din Directiva 2002/92 definește într-un mod suficient de amplu intermedierea de asigurări, incluzând „*orice activitate*”³⁰ care constă în prezentarea sau propunerea unor contracte de asigurare sau în desfășurarea altor acțiuni pregătitoare în vederea finalizării unor astfel de contracte sau în încheierea unor astfel de contracte sau de contribuție la *gestionarea sau*

28 Controlul asupra întreprinderilor de investiții care comercializează servicii financiare sau oferă consiliere în acest sens este mai strict, deoarece instrumentele financiare cu care operează implică pentru consumatori riscuri mai ridicate și mai dificil de înțeles. Dimpotrivă, controlul asupra activităților de intermediere desfășurate de intermediarii de asigurări este mai redus, deoarece și riscul ca patrimoniul clienților să fie afectat este mai mic.

29 Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind rata de adecvare a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit (reformare) (JO 2006, L 177, p. 201, Ediție specială 06/vol. 9, p. 203). Articolul 8 din aceasta, în vigoare la momentul situației de fapt, prevede că, în cazul în care o întreprindere de investiții este de asemenea înregistrată drept intermediar de asigurări, aceasta trebuie să respecte articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2002/92 (asigurare de indemnizație profesională) și are acoperirea sub una dintre următoarele forme: (a) capital inițial de 25 000 de euro, (b) asigurare de răspundere civilă profesională cu acoperire pe întreg teritoriul comunitar sau altă garanție comparabilă de angajare a răspunderii pentru neglijență profesională, reprezentând cel puțin 500 000 de euro pentru fiecare cerere de despăgubire și în total 750 000 de euro pe an pentru toate cererile de despăgubire, sau (c) o combinație de capital inițial și asigurare de răspundere civilă profesională sub o formă care să determine un nivel al acoperirii echivalent cu cel menționat la litera (a) sau (b).

Directiva 2006/49 a fost abrogată de Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, de modificare a Directivei 2002/87/CE și de abrogare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE (JO 2013, L 176, p. 338), însă conținutul articolului 8 a fost preluat în articolul 31 alineatul (2) din noua directivă.

30 Sublinierea noastră.

*derularea*³¹ unor astfel de contracte, în special în cazul unei solicitări de daune. Atât consilierea prealabilă încheierii unui contract de asigurare de viață cu acumulare de capital, cât și asistența ulterioară oferită asiguratului cu privire la evoluția financiară a contractului respectiv sunt incluse în activitatea de intermediere de asigurări.

100. În al doilea rând, Directiva 2016/97 confirmă faptul că intermedierea de asigurări de viață cu acumulare de capital făcea parte din domeniul de aplicare al Directivei 2002/92. Directiva 2016/97, atunci când a reformat-o și a completat-o pe aceasta din urmă, a păstrat la articolul 2 alineatul (1) punctul 1 aceeași definiție a intermediării de asigurări (cu toate că a denumit-o „distribuție de asigurări”) și a extins situațiile pe care le include. Fără să modifice noțiunea de intermediere de asigurări, Directiva 2016/97 introduce în mod expres în domeniul său de aplicare „produsele de investiții bazate pe asigurări” și enumeră, în capitolul VI, cerințele suplimentare care trebuie respectate de intermediarii de asigurări atunci când oferă consiliere cu privire la aceste produse, care, astfel cum am arătat, includ contractele de asigurare de viață cu acumulare de capital. Directiva MiFID II nu a inclus aceste produse în domeniul său de aplicare și, prin urmare, ele nu se regăsesc nici în Directiva MiFID I.

101. În al treilea rând, analiza Directivei MiFID I nu permite să se concluzioneze că consilierea privind un contract de asigurare de viață cu acumulare de capital este reglementată de norma menționată, ci dimpotrivă. În acest sens, sunt relevante *excluderile* prevăzute la articolul 2 alineatul (1) literele (a), (c) și (j), care fac referire respectiv la:

- întreprinderile de asigurare în sensul articolului 1 din Directiva 73/239/CEE sau al articolului 1 din Directiva 2002/83, și întreprinderile care exercită activitățile de reasigurare și de retrocedare prevăzute de Directiva 64/225/CEE. Cu toate că nu se face referire în mod expres la intermediarii de asigurări reglementați de Directiva 2002/92, excluderea asigurărilor din domeniul de aplicare al Directivei MiFID I este evidentă.
- persoanele care furnizează servicii de investiții *ocazional* în cadrul unei activități profesionale, în cazul în care aceasta este reglementată de acte cu putere de lege și de norme administrative sau de un cod deontologic care nu exclude furnizarea acestui serviciu. Un intermediar de asigurări intră în această categorie în cazul în care activitatea sa *principală* constă în consilierea în asigurări și gestionarea unor astfel de contracte, astfel încât consilierea financiară, atunci când vizează investiții legate de asigurări, devine o acțiune pur ajutătoare, cu alte cuvinte *ocazională*³².
- persoanele care oferă servicii de consiliere în investiții în cadrul exercitării unei alte activități profesionale care nu este prevăzută de Directiva MiFID I, cu condiția ca furnizarea acestor servicii de consiliere să nu fie remunerată în mod specific. Un intermediar de asigurări ale cărui venituri provin exclusiv de la persoana care a încheiat contractul de asigurare de viață cu acumulare de capital sau de la întreprinderea de asigurări s-ar încadra în această situație și ar fi exclus din domeniul de aplicare al Directivei MiFID I.

³¹ Sublinierea noastră.

³² În cazul în care activitatea *principală* a unui intermediar de asigurări este consilierea în investiții, autoritățile administrative naționale de control ar trebui să intervină și să îi solicite autorizația obligatorie pentru întreprinderile de investiții, în temeiul Directivei MiFID I.

102. În al patrulea rând, nu se poate considera că Directiva MiFID I este aplicabilă contractelor de asigurare de viață cu acumulare de capital pentru simplul fapt că componenta de investiții a acestor contracte ar putea fi inclusă în unul dintre instrumentele financiare prevăzute în secțiunea C din anexa I la Directiva MiFID I. Această includere se realizează în funcție de tipul de contract de asigurare de viață cu acumulare de capital și de instrumentul financiar ales, care este posibil să nu poată fi încadrat în secțiunea respectivă³³.

103. În al cincilea și în ultimul rând, nici cerința privind o mai bună protecție a consumatorilor (asigurați/investitori) nu justifică supunerea intermedierei de asigurări de viață cu acumulare de capital regimului Directivei MiFID I, cu toate că, în mod cert, aceasta prevede mai multe cerințe în sarcina întreprinderilor de investiții și stabilește norme de protecție a investitorilor (articolele 19-24) mai stricte decât cele ale Directivei 2002/92.

104. Astfel cum am menționat, riscul economic mai mare asumat de consumatorii de instrumente financiare justifică o protecție mai ridicată decât cea impusă în ceea ce privește asigurării. Totuși, în cazul asigurărilor de viață cu acumulare de capital, articolul 12 din Directiva 2002/92 oferă și acestora din urmă o protecție adecvată cu riscurile specifice la care sunt supuși³⁴. Ar fi disproporționat ca intermediarii de asigurări să fie obligați să respecte *toate* dispozițiile MiFID în această materie. Directiva 2016/97, cu toate că sporește nivelul de protecție a persoanelor care au încheiat contracte de asigurare de viață cu acumulare de capital și, în mod simetric, obligațiile intermediarilor de asigurări care îi consiliază, nu extinde la aceștia din urmă *toate* cerințele impuse de Directiva MiFID II societăților autorizate să ofere consiliere în investiții.

105. În concluzie, considerăm că intermedierea unei asigurări de viață cu acumulare de capital, precum cea în litigiu, este reglementată de Directiva 2002/92, iar nu de Directiva MiFID I.

V. Concluzie

106. În temeiul considerațiilor prezentate, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia) după cum urmează:

- „1) Articolul 2 punctul 3 din Directiva 2002/92/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 9 decembrie 2002 privind intermedierea de asigurări include activitățile unui intermediar care, dispunând de autorizația administrativă corespunzătoare pentru a acționa în această calitate, desfășoară pentru diverși clienți activități pregătitoare în vederea încheierii unor contracte de asigurare, chiar dacă intenția sa este frauduloasă și indiferent de percepția subiectivă a clienților săi cu privire la serviciile prestate.
- 2) În cazul în care contractele din litigiile principale pot fi calificate drept contracte de asigurare de viață cu acumulare de capital sau «unit-linked» sau contracte referitoare la produse de investiții bazate pe asigurări – aspect care trebuie stabilit de instanța de trimitere –, intermediarul de asigurări care consiliază persoana care încheie astfel de contracte desfășoară o activitate reglementată de Directiva 2002/92, iar nu o activitate de consiliere în investiții supusă Directivei 2004/39/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului.”

³³ Faptul că printre instrumentele financiare enumerate în secțiunea C din anexa I la Directiva MiFID I nu figurează categoria „produselor de investiții bazate pe asigurări” nu presupune că produsul financiar comercializat împreună cu asigurarea de viață nu poate fi inclus în una dintre categoriile enumerate, precum cea a „valorilor mobiliare” sau a „unităților de organisme de plasament colectiv”.

³⁴ Riscul pe care îl implică aceste asigurări este, în general, mai mic decât cel specific instrumentelor financiare prevăzute de Directiva MiFID I, conform datelor din domeniu. A se vedea Insurance Europe, *Complexity and comprehension for insurance-based investment products (IBIPs)*, Position Paper COB-PRI-17-002, din 13 iunie 2017.

i — Punctele 3, 31, 34, 35, 40, 42, 45, 49, 69, 71, 77, 83, 86, 87, 89, 92, 94, 95, 97, 99, 100, 101,102, 103, 104, 105, 106, titlul B și notele de subsol 11 și 14 din prezentul text au făcut obiectul unei modificări de ordin lingvistic ulterior primei publicări.